

K R O N I K A

Významné životní výročí Naděždy Bayerové

Doc. PhDr. Naděžda Bayerová, CSc., se narodila 5. září 1934 v Pustějově u Nového Jičína. V Novém Jičíně vystudovala gymnázium, kde pak krátce jako vyučující působila po absolvování vysokoškolského studia českého a ruského jazyka na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Už v roce 1961 však nastoupila na tehdejší Pedagogický institut v Ostravě a ostravskému vysokoškolskému prostředí pak zůstala věrná nejen do svého odchodu do důchodu v r. 2001. Jako výraznou osobnost nadanou uměním předávat své poznatky žákům si ji pamatují stovky studentů bohemistiky Pedagogické (do r. 1991) i Filozofické (od r. 1991) fakulty Ostravské univerzity v Ostravě. Na filozofické fakultě vedla v první polovině 90. let katedru českého jazyka.

Pozdější vědecké zájmy Naděždy Bayerové začaly krystalizovat už během jejich vysokoškolských studií v Olomouci, kde ji nejvíce zaujaly přednášky a semináře z historické mluvnice a z novočeské syntaxe Františka Kopečného, Miroslava Komárka a Jiřího Daňhelky.

Právě profesor Daňhelka se stal vedoucím její diplomové práce (*Lexikální zásoba textu Jeremiášova prorocví Bible kralické se zřetelem k Vulgátě /kap. I. –XXX./*) a později i jubilantčíným školitelem, pod jehož vedením napsala rigorózní (*Významy vybraných předložek ve 14. století, jejich podmíněnost a vázanost* – 1969) a disertační (*Gramatická terminologie předobrozenská* – 1974) práce. Disertace vyšla r. 1979 tištěm a je vysoce ceněna jako zásadní přínos pro výzkum uvedené problematiky.

Pro vstup Naděždy Bayerové do onomastiky bylo rozhodujícím stimulem setkání s Rudolfem Šrámkem na mezinárodním kongresu slavistů v Praze v r. 1968. Jejich rozhovor inicioval spolupráci ostravských studentů bohemistiky s brněnským pracovištěm dialektologického oddělení Ústavu pro jazyk český, kde tehdy R. Šrámek pracoval, při sběru a výzkumu pomístních jmen. Díky jubilantčině iniciativě byl v r. 1969 otevřen na ostravské pedagogické fakultě pro studenty onomastický seminář.

Postupem času se v onomastice stala N. Bayerové nejbližší osobní jména. Na přelomu 70. a 80. let byla jednou z těch, kteří připravili a uspořádali rozsáhlý anketový soupis rodných jmen (zejména hypokoristik), příjmení a přezdívek ze severní Moravy a Slezska. Výsledek tohoto sběru, neobyčejně cenná a obsáhlá kartotéka, je dnes uložen na Filozofické fakultě Ostravské univerzity a pracuje se na její elektronické verzi.

Spolehlivý antroponymický materiál a bezpečné zvládnutí teoretických a metodologických východisek současné slovanské antroponomastiky (hlavní oporou byla jubilantce zvláště díla Jana Svobody, Vincenta Blanára a Waltera Wenzela) spolu se znalostí slezských nářečí a vědeckou akribií umožnilo N. Bayerové nejen erudovaně analyzovat rodná jména a jejich hypokoristické podoby, příjmení, tvoření jmen a expresivitu antroponym, ale i prohloubit dosavadní poznatky o gramatických vlastnostech antroponym a jejich fungování v komunikaci. Zvláště cenným je její propracování a rozvinutí modelové analýzy antroponym.

Sluší se připomenout i výrazný organizační podíl Naděždy Bayerové na 1. československé onomastické konferenci (Trojanovice, 18.–20. 5. 1982) a přípravu zasedání Komise pro slovanskou onomastiku při mezinárodním komitétu slavistů ve slavnostním sále Nové radnice v Ostravě, které konferenci v Trojanovicích předcházelo. Jubilantka je dlouholetou členkou Onomastické komise (v minulosti byla i členkou jejího předsednictva), antroponomastické sekce Komise pro slovanskou onomastiku při Mezinárodním komitétu slavistů a Jazykovědného sdružení České republiky, jehož ostravskou pobočku donedávna vedla; pracovala rovněž v komisi Grantové agentury České republiky. Jako členka Názvoslovné komise města Ostravy se podílela na podobě ostravského uličního názvosloví a má za sebou i rozsáhlou popularizační činnost.

Ti, kdo doc. Bayerovou, tuto výraznou postavu české a slovanské onomastiky, znají, si však necení pouze jejího vědeckého přínosu k rozvoji našeho oboru, ale mají ji rádi i pro její jemný humor, skromnost a neobyčejný šarm. Právě to ji činí výjimečnou a neopakovatelnou osobností.

Milan Harvalík, Praha